

Jogi logika és érvelélmélet

alternatív előadás

ELTE Jog- és Társadalomelméleti Tanszék

Oktató: Márton Miklós

A kurzus leírása: A kurzus során tárgyalásra kerülnek a racionális vita fogalmának kommunikációelméleti és szociálpszichológiai alapjai, valamint nyelvi szempontú megközelítései. A kurzus elméleti része során a hallgatók megismerkednek a modern formális logika alapfogalmaival és fő területeivel, a helyes következtetés alapvető törvényeivel, valamint a jog szempontjából leglényegesebb logikai rendszer, a deontikus logika legfontosabb eredményeivel. A gyakorlati képzés során a hallgatók elsajátítják a különféle gondolati tartalmak szabatos formai meghatározásának készségét, a természetes nyelvi képződmények formalizálásának, a helyes következtetés alapvető szabálya alkalmazásának, a klasszikus érvelési hibák felismerésének és elemzésének, az érvelések logikai struktúrája felismerésének képességét. Az előadások során nemcsak lexikális ismeretek átadására kerül sor, hanem helyben és otthon megoldandó feladatok is szerepet kapnak.

A kurzus célja (output): A kurzus célja, hogy a modern szimbolikus logika alapfogalmainak és elemzési módszereinek, illetve a jogi logika legfontosabb rendszereinek megismerése révén képessé tegye a hallgatókat a jogszabályok és egyéb jogi szövegek logikai viszonyainak megragadására. E készség elsajátítása fontos eleme a jogászai probléma-megoldási folyamatoknak, hatékonyabbá teszi az értelmezési és alkalmazási eljárásokat. Ezen túl a kurzus céljai közé tartozik a hallgatók általános elemzési és argumentatív készségének fejlesztése is, amelyet a gyakorlatorientált tematika hivatott szolgálni.

Előzetes ismeretek (input): A kurzus elvégzése nem igényel előzetes ismereteket.

A számonkérés formája: A hallgatók írásbeli beszámolót írnak a félév végén az előadások és a kötelező irodalom alapján. A beszámoló döntően feladatmegoldó jellegű, a tananyag alkalmazásának és nem csupán visszaadásának képességét méri.

Részletes tematika:

1. A racionális vita

- A vitaelemzés dimenziói
- A racionális vita szakaszai
- A racionális vita feltételei

2. Az érvek strukturáló elemei

- A premissák és a konklúziók szerepe, formai jellemzői
- Összetett érvelési struktúrák, érvelési térképek
- Az érveléstől a logikai szerkezetig

3. Logikai alapfogalmak

- Mi a logika?
- Hányféle logika létezik?
- A helyes következtetés definíciója

- A logika alapvető szemantikai és szintaktikai kategóriái: állítás, mondat, név, funktor.

4. Kijelentéslogika

- Extenzionális mondatfunktorok és azok törvényei
- Igazságtáblázatok és igazságfüggvények

5. Következtetések a kijelentéslogikában

- Formulák
- A következményreláció szemantikai fogalma
- A modellelméleti szemantika alapfogalmai: interpretáció, kielégíthetőség
- A következtetések ellenőrzése analitikus táblázattal

6. Predikátumlogika

- Kvantifikációelmélet: predikátumok, változók és kvantorok
- Interpretáció és értékelés
- Univerzális és egzisztenciális állítások
- A kvantifikáció törvényei
- Azonosság

7. Következtetések a predikátumlogikában

- Egyrétű formulák, kategorikus állítások
- Az arisztotelészi logika: szillogizmusok és alakzatok
- Következtetések ellenőrzése Venn-diagrammal

8. Deontikus logika

- Normatív logika: a Joergensen-dilemma
- A modális logikák alapfogalmai
- A deontikus logika alapfogalmai
- A cselekvések logikai ábrázolása
- Következtetések a deontikus logikában

9. Jogi logika

- A logika jogi alkalmazásának területei
- Logika a jogalkalmazásban: a jogi szillogizmusok
- Logika a jogszabályrendszer vizsgálatában: a jogi normák deontikus státusza és azok viszonyai

10. Érvelési hibák

- Érzelmekre apelláló hibás érvelések (közvélekedésre, szánalomra apellálás stb.)
- A hitelességet érintő hibás érvelések – a személyeskedés fajtái
- Globális és lokális irrelevancia-hibák
- Irrelevancia-hibák, körbenforgó érvelések.

Kötelező irodalom:

Forrai Gábor (szerk.): „Informális Logika”, 1., 2., 6., fejezet, [Informális logika \(niif.hu\)](http://niif.hu)
Madarász Tiborné – Pólos László – Ruzsa Imre: *A logika elemei*, Osiris Kiadó Budapest, (számos kiadás van, mindegyik jó), 1-10. fejezet (9-173. o.)

Szabó Miklós: *Trivium*, Bíbor Kiadó, Miskolc, 2001, (155-173., 200-220. o.)

Ajánlott irodalom:

Margitay Tihamér: *Az érvelés mestersége*, Typotex Budapest, 2007², [Margitay Tihamér: Az érvelés mestersége - Interkönyv \(interkonyv.hu\)](#)

Ruzsa Imre – Máté András: *Bevezetés a modern logikába* Osiris, Budapest, 1997

Solt Kornél: *Jogi Logika*, MTA Állam- és Jogtudományi Intézet – Seneca Kiadó, Budapest, 1996, VIII., IX., XII. fejezet (287-324., 379-404. o.)

Zentai I.: *A meggyőzés csapdái*. Typotex Budapest, 1999.